

2. Vuzlit.com Історія статистики URL:
https://vuzlit.com/1132889/istoriya_statistiki_ukrayini
3. Історія статистики в Україні URL:
https://otherreferats.allbest.ru/economy/00120886_0.html

БАТЮК Р.Б., аспірант
Науковий керівник: **КОЛОДІЙЧУК В. А.**
д.е.н, професор кафедри менеджменту,
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На основі проведених досліджень нами визначено найбільш можливі зовнішні ринки збуту національних агропродовольчих товарів з урахуванням цінової конкурентоспроможності та умов доступу на ринки потенційних імпортерів.

При цьому інтенсивність процесів поглиблення взаємодії сільськогосподарського виробництва, переробки та розподілу, автоматизація промисловості та зростання наукомісткості диктують умови, в яких найбільший потенціал розвитку набувають саме великотоварні виробники (розширений доступ до фінансування, ринків та технологій у тому числі систем простежуваності та сертифікації) та компанії тісно інтегровані у великі глобально орієнтовані виробничо-збутові системи.

У цих умовах Україна сформувала та стійко розвиває значні компетенції та конкурентні переваги національного АПК, включаючи фізичну та економічну доступність харчування, питання соціально-економічного розвитку сільських регіонів, збалансованого використання природних ресурсів тощо, що позитивно впливає на ефективність зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств та їх інтеграцію до глобальної системи торгівлі.

Це підтверджується даними медіакомпанії The Economist Group (GFSI), яка щорічно розраховує глобальний індекс продовольчої безпеки. Інтегральним показником оцінки продовольчої безпеки визначено індекс глобальної продовольчої безпеки (GFSI), який розраховують на основі 58 унікальних показників [1].

Насамперед звернемо увагу на Global Food Security Index (GFSI), який дозволяє визначити рівень продовольчої безпеки як розвинених країн, так і країн, що розвиваються, спрямовуючи дослідження за чотирма напрямками:

- 1) доступність продуктів харчування;

- 2) їх наявність;
- 3) якість і безпека;
- 4) природні ресурси та стійкість [2].

Розв'язана росією війна суттєво вплинула на стан продовольчої безпеки в Україні. За показником «Доступність продуктів харчування» Україна отримала 48,1 бали зі 100 і посідає 93-є місце у світі та 26 місце з 26 країни Європи (табл.1).

Найгірший показник української продовольчої безпеки – «Сталість та адаптивність» (43,5 бали зі 100 та 94 місце глобального рейтингу). Він відбиває суттєві проблеми щодо доступу й управління водними ресурсами, а також недоліки в системі управління ризиками.

За показником забезпечення продуктами харчування Україна посідає найгірше місце в Європі та 65 сходинку глобального рейтингу. Це спричинено суттєвим зростанням цін, зміною середніх витрат на продукти харчування та відсутність потужних державних програм захисту.

Таблиця 1

Ефективність країн на основі показників їх продовольчої безпеки у 2022 році

Рейтинг	Країна	Інтегральний індекс	Показники			
			економічна доступність	фізична доступність	якість і безпека	природні ресурси і стійкість
1	Фінляндія	83.7	91.9	70,5	88,4	82,6
2	Ірландія	81.7	92,6	70,5	86,1	75,1
3	Норвегія	80.5	87,2	60.4	86,8	87,4
4	Франція	80.2	91,3	69,0	87,7	70,3
5	Нідерланди	80.1	92,7	70,7	84,7	69,2
6	Японія	79.5	89,9	81,2	77.4	66.1
7	Швеція	79.1	91.9	68.3	85.0	68.3
8	Канада	79.1	88.3	75.7	89.5	60.1
9	Велика Британія	78.8	91.5	71.6	77.6	71.1
10	Португалія	78.7	90.0	77.0	79.8	64.5
11	Швейцарія	78.2	89.2	76.8	73.5	69.5
12	Австрія	78.1	91.3	67.1	81.2	69.7
13	США	78.0	87.1	65.1	88.8	69.4
14	Данія	77.8	92.1	63.2	89.1	63.8
15	Нова Зеландія	77.8	91.6	67.7	73.1	75.1
16	Чехія	77.7	91.3	69.4	76.3	70.3
54	Україна	57.9	66.6	48.1	71.3	43.5

Джерело: розраховано на даними [2]

За фактором якості та безпечності їжі Україна одержала 71,3 бали зі 100 (52 сходинка глобального рейтингу). За оцінками експертів, українці вживають достатньо якісного білка, а харчові продукти загалом є

безпечними, хоча раціон середнього українця не відзначається різноманітністю[3].

Позиції України у продовольчій безпеці можуть бути істотно зміцнені за рахунок чинників, що не стосуються продовольчої сфери: досягнення політичної стабільності; зростання доходів населення; фізична та економічна доступність необхідної кількості і асортименту продовольства для різних категорій населення має забезпечуватися їх платоспроможністю, що не ставить під загрозу задоволення інших основних потреб людини; ефективної політики держави, спрямованої на подолання високої диференціації у доходах; боротьби з корупцією; стимулювання наукової сфери [4, с.44].

В реаліях ХХІ ст. країни світу намагаються забезпечити сприятливі умови для поточного функціонування та стійкого розвитку національного продовольчого комплексу, зокрема з відповідною державною підтримкою. Щодо України, агропромисловий комплекс (АПК) має загальнонаціональне значення, не лише забезпечуючи населення продуктами харчування, але і створюючи робочі місця, наповнюючи бюджети всіх рівнів та підтримуючи соціальну інфраструктуру у населених пунктах [5].

Довгостроковий сталий розвиток аграрних підприємств, орієнтований на ефективну, конкурентну та розширюючу участь України у глобальній торгівлі продовольством, забезпечується переважно на основі інтенсивного великотоварного сільськогосподарського виробництва індустріального типу з глибокою переробкою, створенням та розвитком великих вітчизняних агрохолдингів.

Світова торгівля сприяє формуванню глобалізованої економіки та, пов'язуючи попит на продовольство з його пропозицією у всьому світі, дозволяє країнам розширювати свої ринки в тому числі і аграрним підприємствам України. Зростання доходів, збільшення чисельності населення та демографічні зміни, науково-технічний прогрес та політика – це ті фактори, які значною мірою визначають динаміку та структуру світової торгівлі сільськогосподарською продукцією та продовольством, а заходи, що гарантують безперебійне виробництво та переміщення агропродовольчої продукції є ключем до забезпечення стійкості ланцюжка поставок.

Список використаних джерел

1. Rankings and trends. Global Food Security Index. URL: <https://foodsecurityindex.eiu.com/Index> (дата звернення: 20.04.2023).

2. Global Food Security Index. URL: <https://impact.economist.com/>

3. Україна 71-а в Глобальному індексі продовольчої безпеки. URL: <https://mind.ua/news/20249680-ukrayina-71-a-v-globalnomu-indeksi-prodovolchoyi-bezpeki>. (дата звернення: 19.04.2023).

4. Палапа Н.В., Дем'янюк О.С., Нагорнюк О.М. Продовольча безпека України: стан та актуальні питання сьогодення. *Агроекологічний журнал*. № 2.2022. С.34-45.

5. Bila knyha (2021) «Stratehiia rozvytku zemelnykh vidnosyn v Ukraini». Land Transparency, KSE, Ministerstvo ahrarynoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. Traven. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/zemlya/.pdf2>. (дата звернення: 21.04.2023).

Берзлапіна Н. С. здобувач вищої освіти;
Науковий керівник: **Олійник Т.Г.** к. е. н.,
доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна ситуація України сьогодні характеризується нестабільністю та динамічністю, кожного дня відбуваються зміни на мезо- та макрорівнях, що спонукає підприємства працювати над закріпленням своїх позицій на ринку. В умовах конкуренції підприємство має ефективно оцінювати та поєднувати свої можливості та зовнішні фактори впливу. Саме конкурентоспроможність визначає витривалість підприємства, його виробничо-збутову діяльність та ефективність управління ресурсами. Останній чинник також особливо впливає на загальний стан підприємства, його прибутковість та раціональність роботи.

Проблемам розвитку управління ресурсного потенціалу аграрної галузі приділяли велику увагу різні вчені-економісти, серед яких слід визначити: В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, В.О. Свободін, В.Ф. Іванюта, Р.А. Білоусов, О.О. Школьнік, Г.М. Александрова, С.Е. Сердак, С.В. Додонов, О.В. Ульяченко та багато інших.

В основі категорії «ресурсний потенціал підприємства» знаходиться загальна категорія «ресурси», що за змістом характеризується як запас, джерело. По суті, ресурсами підприємства є: майно та грошові кошти, запаси та джерела сировини, матеріалів, праця [1].

Пропонуються різні тлумачення поняття «ресурсний потенціал підприємства» в економіці, серед яких найбільш поширеними слід виокремити думки наступних науковців: так, за визначеннями О. Ульяченко ресурсний потенціал – економічна категорія, що поєднує в єдине ціле всі елементи виробничих ресурсів підприємства (району або іншого регіону) і відображає можливості даного об'єкту у випуску продукції та деяких інших питаннях [2].

На думку Г. Александрова ресурсний потенціал - сукупність всіх економічних ресурсів і здатностей підприємства, які характеризують його реальні можливості для досягнення стратегічних і тактичних цілей, а також отримання економічного ефекту [3].